


Jakob Carpov

Illustrationis Apologeticæ Peccati In Spiritvm Sanctvm Adversvs Iohannem Engestroem Svecvm ...

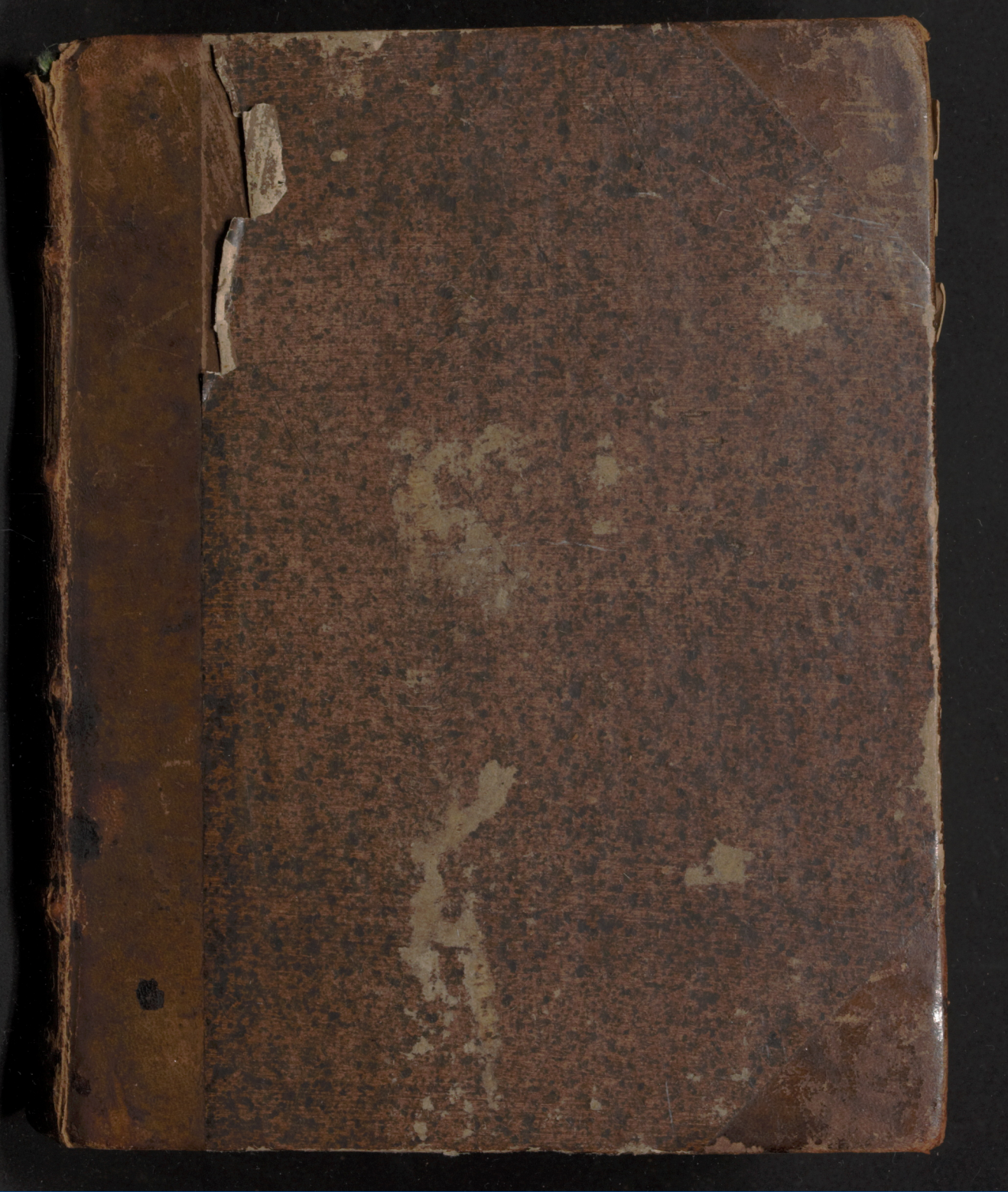
Specimen Qvintvm : De Dvplicis Satisfactionis Christi Fine Dvplici

Vinariae: [Iohann. Adam. Melchioris Vidua], MDCCXLVII.

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn862635918>

Band (Druck) Freier  Zugang





381

a. B.

48. b. 8.

14.

Fa-1092 (14)

2. 2

3. 2

4. 2

6. 2

7. 2

8. 2

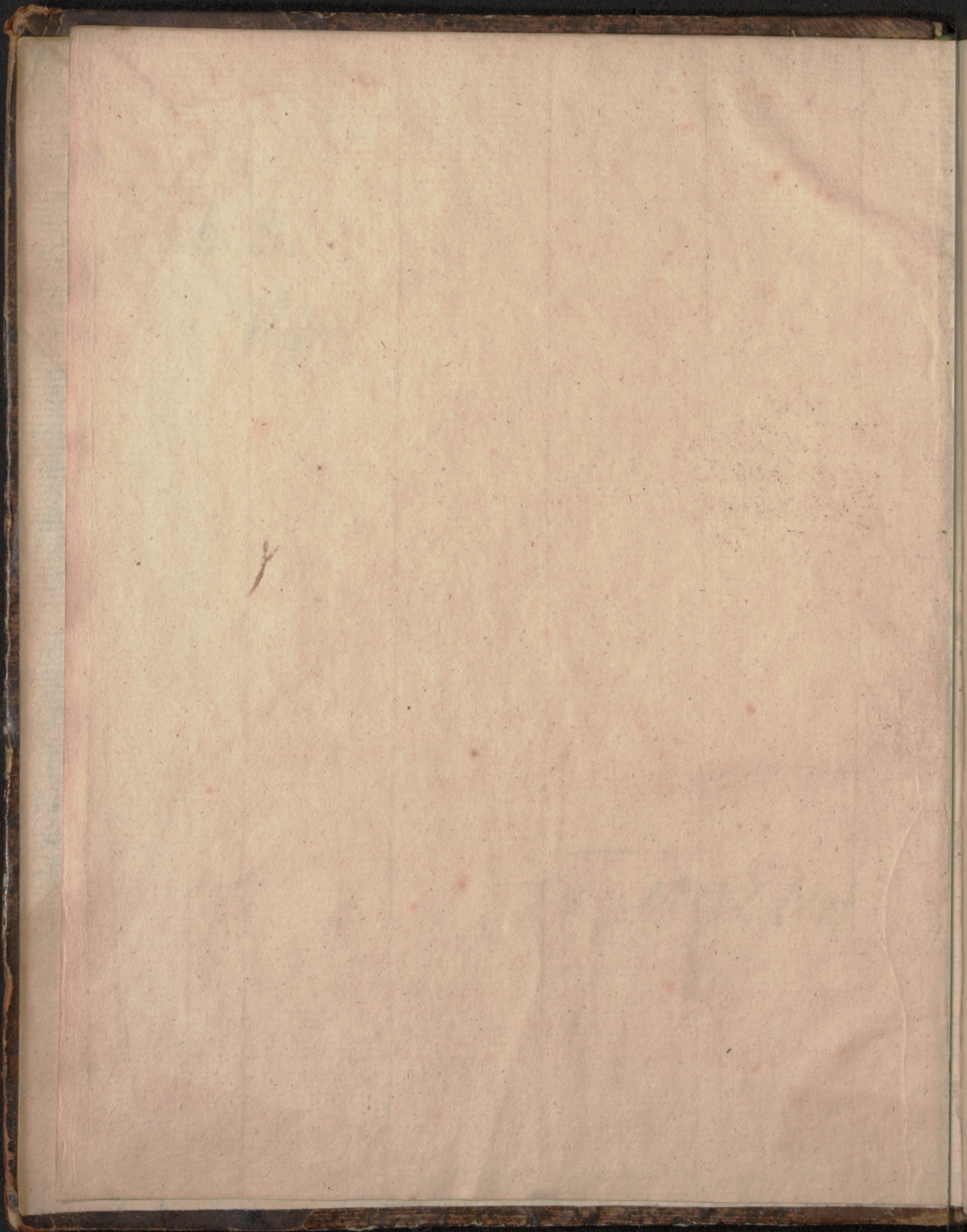
100

9. 2

10. 2

11. 2

12. 2



ILLVSTRATIONIS APOLOGETICAE
PECCATI
IN SPIRITVM SANCTVM

SPECIMEN QVINTVM

DE

DVPLICIS SATISFACTIONIS CHRISTI
FINE DVPLIGI



AVCTORE

M. IACOBO CARPOVIO

ILL. GYMNASII VINARIENSIS DIRECTORE MATHEM. P. P.
REGIAE BEROLINENSIS SOCIETATIS SCIENTIARVM
SODALI.



VINARIAE MDCCXLVII



LECTORI
ÆQVO ET PRVDENTI

S. P.

M. JACOBUS CARPOVIO

Institutum
auctoris.



Antequam Vir S. R. Ioh. Engestrom, Suecus, satisfactionem a Christo pro *arsis* finali et peccato in Spiritum S. consummato praestitam fuisse, aduersus me defendat, id quod alterum disceptationis, in *Diss. de satisfactione Christi pro peccato in Spiritum S.* mihi motæ, argumentum est (Spec. I. §. 4.), duo alia discuterè is sibi proposuerat, quorum alterum ad diuersitatem legis operum et fidei, alterum ad satisfactionis Christi adiux et passux finem diuersum pertinet (Spec. IV. §. 6.). Postquam igitur quam aduerso euentu perfecerit prius, ex *Specimine quarto illustrationis huius apologetice* adparet, consequens est, ut quomodo se praestiterit virum in altero locorum propositorum, ulterius disquiram.

II.

An suis et
usus satis.

Sed vt lector, quid sit id, de quo disputamus, intelligat, sententiam a me defensam, a Viro S. R. vero impugnatam, exponam breuiter.

Chri.

Christus redemptor hominum, perfectam obedientiam legi diuinæ præstando, satisfactionem actiuam, sed dolores animæ auerſales perſerendo, Christi acti-
 sanguinem fundendo et mortem ignominioſiſſimam ſubeundo, ſatisfactionem paſſiuam præſtitit pro hominibus. In hoc vterque noſtrum conſenti-
 mus et conſpiramus. Aſt vbi de effectu, vſu et fine vtriuſque huius ſatis-
 factionis quæritur, ſpeciatiſſimè ſatisfactionem paſſiuam a Chriſto factam eſſe, ratio a dam-
 vt a damnationis reatu homines liberarentur, actiuam vero, vt ſalutis
 æternæ compotes redderentur, vir S. R. negat, ego vero docui. Ita reatu
 enim ſe habent verba mea Th. Reu. T. II. §. 35: *Dum genus huma-
 num & ex damnationis reatu eripiendum & ad ſalutem æternam per-
 ducendum erat (§. 5.), quorum prius patiendum, quæ hominibus patien-
 da erant, poſterius, perfectam legi diuinæ obedientiam actiuam præſtan-
 do, per Vicarium hominum debebat obtineri (§. 21.), Chriſtus autem
 hominum Vicarius erat futurus (§. 28. 34.), Chriſtus duplicem obedi-
 entiam pro hominibus debuit præſtare, paſſiuam, ſufferendo quæ homines
 pati debuiffent propter peccata Phil. II, 8, vt homines a reatu damnatio-
 nis liberarentur, & actiuam, legem Dei perfectiſſimè implendo Matthæ
 V, 17, vt per hanc obedientiam ad vitam æternam homines perueni-
 rent; & l. c. §. 403: *Vſus ſatisfactionis Chriſti paſſiue eſt liberatio homi-
 num e reatu damnationis; actiue, adquiſitio vitæ æternæ pro homini-
 bus (§. 38.), vtriuſque, liberatio hominis a dominio peccati & tyran-
 nide diaboli (§. 75.). Hæc enim reſultat ex acceptatione ſatisfactionis
 Chriſti (§. 68. ſeqq.), h. e. ex fide (§. 58.). At fides ad vtramque
 Chriſti ſatisfactionem ſeſe refert (§. 58. Sch. i. n. 5.). Finis igitur
 ſatisfactionis Chriſti paſſiue eſt liberatio hominum e reatu damnationis,
 actiue vita æterna iis acquirenda, vtriuſque liberatio eorum e domi-
 nio peccati & tyrannide diaboli (T. I. §. 157.), & quia hæc immediate
 obtineri debent, ſunt finis proximus (T. I. §. 156.).**

III.

ſcilicet homo propter tranſgreſſionem legis diuinæ obnoxius erat
 damnationi æternæ (Th. Reu. T. I. §. 1500.); cum ex aduerſo, ſi ſaluari
 voluiſſet, præſtare debuiffet obedientiam perfectam legi, liquidem huic
 præmiũ vitæ æternæ a Deo ſtatutum eſt Luc. X. 25 - 28. Matth. XIX,
 16 - 19. Sed Chriſtus Vicarius, in locum hominis ſuffectus, & reatum
 damnationis ab eo auertere, & ſalutem æternam ei acquirere voluit (l. uæ paſſiua-

Declaratio
 et confirma-
 tio vltior
 vſus ſatis-
 factionis
 Chriſti acti-
 ue paſſiua-
 que
 c. T. II.

10.

iustificat hominem, adeoque participem declarat salutis æternæ (Th. Reu. T. II. §. 1027.), peccata ei remittit (l. c. T. II. §. 1056.); vnde dum prius fit propter satisfactionem Christi actiuam (l. c. T. II. §. 1039.), posterius autem propter passiuam (l. c. T. II. §. 1056. Sch. 1.), qui fruatur effectu & fine satisfactionis Christi actiuæ, is effectu & fine passiuæ simul fruatur. Pari ratione dum Deus homini remittit peccata, iisque remissis, a damnationis reatu pronunciat liberum (l. c. T. II. §. 1055. Schol. 1.), simul eum iustificat, & participem declarat salutis æternæ (l. c. T. II. §. 1027.), quoniam omnis homo, qui non damnatur, saluandus est (l. c. T. I. §. 1497.), & quoniam remissio peccatorum & connexa cum hac liberatio a damnationis reatu parum aut nil hominem, nisi simul iustus & salutis æternæ compos iudicaretur, iuaret. At vero iterum prius fit, habita a Deo ratione satisfactionis Christi passiuæ (l. c. T. II. §. 1056. Sch. 1.), posterius, habita ratione actiuæ (l. c. T. II. §. 1039.). Quare qui effectu & fine satisfactionis Christi passiuæ fruatur, is fruatur etiam effectu atque fine actiuæ. Et quia sic satisfactionis Christi actiuæ atque passiuæ fines reapse & in concreto coherent arctissime, fateor etiam, dici recte: *Christus passus & mortuus est, ut saluemur, & Christus perfectam legi obedientiam prestitit, ne damnemur*, quia prius perinde se habet ac si dixisses: *Christus passus & mortuus est, ne damnemur, sicque, quia aut salus aut damnatio adesse debet, saluemur*, posterius vero conuenit cum hoc: *Christus perfectam legi obedientiam prestitit, ut saluemur, sicque, quia saluatus damnari nequit, non damnemur*. Scilicet in vtraque propositione non quod immediate, sed quod mediate ex ista satisfactionis Christi specie fluit, significatur; cum ego ex aduerso antea (§. 2.) de vtriusque satisfactionis Christi usu, effectu & fine immediato, & in abstracto spectato fuerim locutus.

V.

Vides, Lector, e principis Theologicis me adhuc iudicasse; quare *Loca scripturam quoque, quid scriptura* *κατὰ τὸ πρῶτον* doceat, videndum est; etiam *πυρα.* omnia, in huius doctrinæ rationem cadentia, loca colligere, nec nefesse sit, nec limites præsentis descriptionis permittant. Omnium loco esse potest effatum Paulinum Gal. III. 13, 14: *Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγοῦσθαι ἐκ τῆς καταραῆς τοῦ νόμου, γίνομενοι ὡς ἐκ καταραῆς...* *ἵνα τὸς τὸ εὐαγγέλιον ἡ ἐλευθερία τοῦ Ἀβραάμ γίνωται ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ κ. τ. λ.* in quo satisfactionis Christi passiuæ effectus &

finis tam immediatus, quam mediatus ita, vt maxime consentaneum sit sententiæ meæ (§. 3. 4.), exponitur. Etenim apostolus primo, *Christum pro nobis factum esse maledictionem*, docet; quæ est satisfactio eius passiva. Deinde per hoc ipsum, quod Christus maledictio pro nobis factus sit, teste apostolo, 1) *is nos redemit e maledictione legis, vt* 2) maledictione ablata, *in gentes veniret benedictio Abrahami*, cuius, quoad suberant maledictioni, participes fieri nequibant. Quis igitur non videt, Paulum satisfactionis Christi passivæ finem immediatum ponere liberationem hominum e reatu damnationis, mediatum vero acquisitionem salutis cum omnibus bonis spiritualibus, benedictionis Abrahami nomine significatis? Nam dandam benedictionem Abrahami ponit quidem satisfactionis Christi passivæ effectum, ast redemptione nostra e maledictione intercedente. Quodsi autem satisfactionis Christi passivæ finis immediatus est liberatio e reatu damnationis, mediatum vero adquisitio salutis, vi oppositionis sequitur, vt satisfactionis actiæ Christi finis immediatus sit adquisitio iustitiæ & salutis, mediatum vero liberatio e reatu damnationis, quemadmodum vtrumque ego docui (§. 3. 4.). Similis est locus, dum *Deus nobis condonasse dicitur omnia peccata & delevisse τὸ κατὰ νόμον χειρόγραφον τοῖς δόγμασι, ὃ ἦν ὑπεράνω ἡμῶν, et e medio suscipuisse, affigens illud cruci (Christi) Col. II, 13. 14.* Nam quia crux Christi ad satisfactionem eius passivam pertinet, chirographum deletum autem, sumpta a debitoribus similitudine, reatum denotat, perinde est, ac si satisfactione Christi passiva nos e reatu damnationis, quam lex inferebat, liberatos esse, diceretur. Et ne commemorem dicta: *Christus traditus est propter transgressiones nostras Rom. IV, 25. Christus pro impiis mortuus est Rom. V, 6. Christus mortuus est pro peccatis I. Cor. XV, 3. Christus peccata nostra tulit in corpore suo in lignum . . . cuius vibice sanati estis I. Petr. II, 24. Christus dedit se ipsum pro nobis, vt liberet nos ab omni iniustitia Tit. II, 14,* alia, addo dictum vulgatissimum I. Joh. I, 7: *Sanguis Iesu Christi, filii Dei (e satisfactionem passivam!) purgat nos ab omni peccato;* quæ purgatio a peccatis, hoc est, non imputatio illorum liberationem a reatu damnationis non potest non secum ferre. Quemadmodum autem satisfactionis Christi actiæ finem immediatum esse acquisitionem salutis, per consequentiam iam ostendi e Gal. III, 13, 14: ita idem etiam legitur *κατὰ τὸ ἔντρον.* Nam Paulus scribit Rom. V, 18: *δι' ἑνὸς (Christi) δικαιοσύνας* (eiusmodi scilicet, quod transgressioni Adami opponitur, hoc est, per plenam Christi obediens

dientiam, vel satisfactionem actiuam) *his uerbis dicitur in dialogo 2o, supple e. v. 16: ερε δαγμα. Cui similia sunt uerba v. 19: διὰ τῆς ὑπακοῆς* (hoc est, per illud *δικαιομα. v. 18.) τῶ ὁδοῦ (Christi) διανοῦ παρὰ ἀδελφούς* *δὲ πᾶσι.* Nam cum iustificatione salus coniuncta est. Interea non quidem inferior, talia quoque loca dari, in quibus iustitia & salus effectus satisfactionis passiuæ, liberatio autem a reatu satisfactionis actiuæ effectus atque finis esse dicitur. Quo pertinet, cum *Deus dicitur nos cognoscentem peccatum (Christum) pro nobis peccatum fecisse* (quod est satisfactio passiuæ), *ut nos faciamus iustitia Dei in illo* (qui est effectus satisfactionis actiuæ) 2. Cor. V, 21. Attamen eiusmodi loca sententiam, a me defensam (§. 3. 4.), non destruit. Nam uti in hoc loco ad Corinthios dictum non est, iustitiam atque salutem esse finem & effectum immediatum satisfactionis passiuæ, ita nec in aliis. Quare quin illa de mediato effectu sineque secundum ante dicta intelligamus, nil obest.

VI.

His præmissis, quid contra in mentem Viro S. R. uenerit, uidebimus et discutiemus. Ad Th. Rev. T. II. §. 402. 403. quorum posteriorem antea repeti (§. 2.), commentatur ita p. 60. 61: *In his recte ratiocinatus Vir Cl. de medio satisfactionis tam actiuæ, quam passiuæ, nimis tamen adcuratus est censor limitum satisfactionis utriusque, eam, procul dubio, ob causam, ut, cum, satisfactionem Christi esse uniuersalem, absolute negare, non audeat, uniuersalitem ad satisfactionem actiuam referat, ne sibi obset, dum, satisfactionem passiuam se ad finalem ætiam quoque extendere, negat* (Coniectura infelix, dum aliis plane argumentis nitor). Profecto, si quaeretur, an Christus per satisfactionem passiuam nihil egit, nisi ut a damnatione sola liberarentur homines? Ego utique non responderem affirmando; quin imo nec ad questionem, an Christus per satisfactionem actiuam tantummodo nobis acquisiuit salutem, h. e. vitam æternam? Sed quid Vir S. R. adfirmare vel negare velit, hoc nil ad me. Meæ sententiæ dilucida argumenta proposita esse, sufficit.

Quæ sit sententia oppositæ contraria?

VII.

Sed ne auctoritatem propriam Vir Cl. opponere mihi uideatur, pro-

*An ex Ies. LIII, 5. con-
stet, uisum sa-
tisfactionis*

Christi passi-
na esse ad-
quisitionem
salutis eter-
nae?

adquirendam nobis salutem facta sit) non loquitur. Esa. LIII. 5. non tantum extat, Christum vulneratum esse propter prevaricationes nostras et attritum propter scelera nostra, sed et additur מוסר שלומנו עליו וכחכרתו נרפא לנו h. e. castigatio pacis nostrae super illo, et in livore ipsius sanatio facta est nobis. Quin heic per מוסר castigatio, eaque poenalis indicetur, per antecedentia proximo, et sequentia, negari nequit, praesertim, cum et alibi per S. S. talis applicatio obvenciat. Vid. JER. XXX. 14. PROV. VII. 22. et conf. STOCK. Clav. Ling. S. Vet. T. pag. 455. 456. שלום designare pacem eamque spirituales, quam Christus nobis adquisiuit, per se clarum est. Quae an absentiam tantum periculi, atque damnationis, involvat non dixerim, quandoquidem spiritualis pax prosperum iuxta statum importat, vid. ESA. IX. 6. PSAL. LXXII. 3. IER. XXXIII. 6. ROM. V. 1. XI. 17. JOH. XIV. 27. XVI. 33. et conf. STOCK. l. c. pag. 1102. nec non Clav. Ling. S. Nov. T. pag. 345. חבורה denotare liuorem, vibicem, ex latione cutis, patet ex dicto PROV. XX. 30. Inde legitur חבורה de poena Judaorum ESA. I. 6. et in plurali חבורות PSAL. XXXVIII. 6. de sensu poenae, atque irae, Divinae; vsic facilis ad passionem Christi sit applicatio. Tandem et רפא vnde נרפא in textu Prophetiae, pro negotio spirituali, „designat reparationem valetudinis spiritualis, qua tolluntur animae infirmitate, conscientiaeque cruciatus, re-stituta in Deo tranquillitate, viriumque ad bene agendum robore, seu, „qua peccata, velut spirituales morbi, vulnera, et plaga, auferuntur, „et condonantur, novaeque vires spirituales conferuntur, ut idem sit ac remittere, condonare, peccata, 2 PAR. XXX. 20. P. AL. VI. 3. etc. verba „sunt STOCKII in Clav. Ling. S. Vet. T. pag. 1030. „Ex his non colligere non possum, usum, atque finem, passivae satisfactionis Christi, praeter liberationem hominum e reatu damnationis, etiam ponere spiri- tualia bona, ad vitam aeternam homini conferenda, cum, aliquem liberum a reatu damnationis esse, nec tamen bonis gaudere, ad aeternam vi- tam ducentibus, contradictionem implicet; nisi inter statum damnatio- nis, et statum reparatae gratiae, fingatur status aliquis intermedius, quem plane Scriptura nescit. Respondeo hic sequentia:

I. Dum dicitur: castigatio pacis nostrae (est) super illo (Messia), con- cedo, intelligi castigationem poenalem, et שלום designare pacem spiri- tualem, quam Christus nobis adquisiuit. Haec vero in quo sita est? In hac relatione Dei et hominis erga se inuicem, ut Deus nolit amplius per poenam homini malum inferre, homo autem nolit gloriae diuinae am- plius

10.

plius aliquid peccando subtrahere (Th. Rev. T. II. §. 1104.). Itaque hoc prophetae effatum non destruit, sed confirmat sententiam meam, vsum et finem satisfactionis Christi passivæ vel castigationis pœnalis esse, vt a pœna diuina, speciatim a damnatione homines liberentur. At pax spiritualis prosperum iuxta statum importat, quod docent loca excitata. Sunt multa in iis locis, ex quibus id non adparet necessario, et in quibus contra pax spiritualis id tantum, quod dixi, significare potest; quod nisi breuitatis studiosus essem, ostenderem plenius. Sed fac, pacem spiritua-lem denotare etiam prosperum statum quandoque; sic, quod in loco lesaiæ, qui sub manibus est, illum etiam denotet, adhuc probandum est; quia e vocis significatione in vno loco non, vt illa in alio loco actu obtineat, sed tantum vt obtinere possit in se, sequitur. At illud quoque, si probatum fuerit, nil tamen profectum est. Nam salua thesi mea, concedo, dici recte: *Christus passus est propter salutem nostram*, quatenus eiusmodi propositio finem passionis Christi non directum et immediatum, sed indirectum et mediatum indicat (§. 4.). Nam finem satisfactionis Christi passivæ constituens liberationem nostram a damnationis reatu, de fine, directo et immediato locutus sum.

2. His vero ita se habentibus, ictus inanis est, dum Vir S. R. scribit: *aliquem liberum a reatu damnationis esse, nec tamen bonis gaudere ad æternam vitam ducentibus, contradictionem implicare, concluditque:*

Si vsus atque finis passivæ satisfactionis Christi, præter liberationem hominum e reatu damnationis, non est, ponere spiritualia bona, ad vitam æternam homini conferenda: inter statum damnationis et statum reparatæ gratiæ status aliquis intermedius fingendus est.

Sed falsum est posterius. E. etiam prius;

quoniam in hocce syllogismo consequentiam pernego. Nam aliud est, a reatu damnationis liberari, nec tamen ad salutem duci; aliud, propter satisfactionem Christi passivam a reatu damnationis liberari, nec tamen propter illam ad salutem duci. Prius si de vilo homine doceretur, ad statum intermedium consequentia valeret, at ex posteriori, quod ego doceo, ad hunc statum nullo modo recte concluditur. Nam si dicam: propter satisfactionem Christi passivam homines, a reatu damnationis liberantur, ad salutem vero æternam ducuntur, non propter illam, sed (immediate) propter actiuam satisfactionem Christi, ita tamen, vt posterius hoc nunquam a priori reapse separetur; E. datur status inter salutem atque

Q

damna-

damnationem intermedium: absurdam esse consequentiam; est in promptu.

VIII.

An ex Gal. IV, 4, 5, constet, usum satisfactionis Christi actiua esse liberationem nostram a reatu damnationis?

Ad alium locum Vir S. R. progreditur, quo iam per satisfactionem actiuam Christi homines etiam e reatu damnationis ereptos fuisse, probatum it, sed pariter euentu irrito. Ita autem ille p. 62. 63: *Pariratione, se considerauero locum GAL. IV. 4. 5. fuis, satisfactionem Christi actiuam etiam inuoluere libertatem a reatu condemnationis. Ita PAULUS: „Deus misit Filium suum, factum ex muliere, factum sub lege, in re „ὡς ἵνα ἡμᾶς ἐξαγοράσῃ, ἵνα τὴν ὀλιγοῦσαν ἀπολάβωμεν, ut eos, qui sub lege erant, redimeret, ut adoptionem consequeremur. Concedit Vir Cl. dictum hoc de satisfactione Christi actiua agere §. 1039. Schol. 3. p. 903. licet addat, & indicare, „quod ab obligatione perfectam legi obedientiam præstandi liberos nos διὰ δικαιοσύνης reddiderit. At enim vero causam propriam non tangit Vir Cl. Nullum poterit esse dubium, quin ἐξαγοράσῃ sit heic sumendum secundum dictum Gal. III, 13, ut sic ad statum seruitutis respiciat Apostolus, cum esse sub lege, & esse sub gratia, sint opposita. Iam vero captiui eramus, sub lege existentes, & maledictioni subiecti, ex quo legem teneremus, fieri non poterat. Ex statu hoc seruitutis, & maledictionis, Christus nos redemit etiam satisfactione actiua, docente Apostolo, eripiendo nos e reatu condemnationis secundum legem, ut sic præter adoptionem, tamquam bonum quid, nobis in salutem collatum, satisfactio quoque Christi actiua, maledictionem legis, tamquam malum quid, a nobis remouerit. Et certe, liberare ab obligatione, ut cum Viro Cl. loquar, alio in loco diserite quoque ad satisfactionem Christi passiuam refertur, vid. Col. II, 14. Quæ cum ita sint, limitibus adeo strictis utramque satisfactionem circumscribere, atque circumscripte Vir Cl., videtur, contra Scripturam esse. Verba mea, ad quæ prouocatum est, Th. Reu. T. II. §. 1039. Sch. 3. p. 903. te habent ita: Paulus filium Dei, ex muliere natum, legi factum esse subiectum, dicit, ut redimeret res ὡς ἵνα Gal. IV, 4. 5, clarissime his verbis indicans, quod ab obligatione, perfectam legi obedientiam præstandi, liberos nos διὰ δικαιοσύνης reddiderit, dum ipse præstitit pro nobis: in quibus, fateor, de actiua satisfactione Christi apostolum intellexi. At quia nullam addidi particulam exclusiuam, nil quidquam mihi, quin latius mentem Pauli extendam, obest, licet sententia contraria Viri S. R. nil inde lucratura sit. Duo sunt in verbis apostoli, quæ attentionem nostram*

fram postulant: 1. *Christus est vivens unde vivens*, 2. *hoc factum est ideo*, in *unde vivens unde vivens* *ἐκαστην*. Sed quomodo, quæso, nos homines eramus sub lege? Nonne 1. ita ut ad perfectum obsequium legi præstandum, si saluari velimus, obligaremur, 2. ita, ut illo non præstito, maledictioni legis subiecti essemus? Itaque dum Christus hominum loco legi subiectus fuit, pariter is ita fuit ei subiectus, ut 1. perfectum obsequium ei præstaret, quod est satisfactio eius activa, 2. ut maledictionem legis perferret, quod pertinet ad satisfactionem passivam. Iam quid sit illud *ἐκαστην*, elucet. Scilicet Christus erat *vivens unde vivens* qua satisfactionem activam, ut homines liberaret ab obligatione, perfectam legi obedientiam præstandi, postquam ipse præstitit pro nobis, sicque effecit, ut, licet a nobis ipsis non præstita obedientia perfecta, saluari tamen possimus, quod docuit Theol. Rev. l. c. Sed erat etiam *vivens unde vivens* qua satisfactionem passivam & sustinendam maledictionem legis, ut homines e reatu damnationis liberaret, postquam ipse maledictionem pertulit, sicque effecit, ut fracta licet a nobis lege divina, maledictionem & damnationem tamen effugere queamus, quod iam addo. Consentientem in eo inuenio Balduinum, qui in Comment. in Epp. Paul. ad d. l. p. m. 814. sic habet: *Factus est (Christus) sub lege quatuor modis: 1. quia natus ex populo, subiecto legi, seu stante politia Mosaica, & sic fuit sub lege politica. 2. Quia fuit circumcissus, sic erat sub lege ceremoniali. 3. Quia per omnia legi Mosaica fuit subiectus in omni vita sua, sic fuit sub lege morali. 4. Quia subiectus fuit pænis legis, qua nobis debebantur. Etiam hoc modo fuit sub lege morali. Et hic modus nostræ emancipationis esse debuit: nam per obedientiam suam activam & passivam, legi perfecte præstitam, nos ab observatione legum ceremonialium, a rigore, terrore & damnatione legum, etiam moralium liberavit cet.* An sic satisfeci emphasi vocis *ἐκαστην*, ex Gal. III, 13, ostensa? Arbitror sane, quid amplius postulari queat, non intelligens. An vero inde sequitur, Christum satisfactione activa nos redemisse e damnationis reatu? Minime vero, quia id ad alteram potius subiectionem, quæ in satisfactione passiva est, pertinet. Contra Vir S. R. emphasin plenam dictionis: *Christus est vivens unde vivens*, non adsecutus est, de sola subiectione qua satisfactionem activam illam intelligens, cum subiectionem qua satisfactionem passivam pariter indicet & complectatur. Quod autem ad Col. II, 14, quod *Christus cruce sua deleverit chirographum contra nos*, attinet, chirographum ibi, similitudine a debitoribus desumpta, obligationem ad pænam

nam sustinendam significat; de qua explicui Th. Rev. T. II. §. 683. Sch. 3. Itaque hic locus etiam sententiæ meæ, quod satisfactio Christi passiva ad hominem e reatu damnationis eripiendum sit facta, consentaneus est. Quibus sic se habentibus, nec nimis strictis limitibus utramque satisfactionem circumscripti, nec egi contra scripturam, sed de distinctis agens distincte; cuilibet satisfactioni assignavi effectum, ad eam pertinentem.

IX.

Responsio ad auctoritatem Buddei. Sed ad auctoritatem progressus Vir S. R. scribit porro p. 63: *Recte omnino Buddeus in Theol. Dogm. pag. 866. 867: „Generatim omnibus Christi passionibus peccatorum expiatio diserte tribuitur Es. LIII, 4, 5. „Ebr. II, 9. Activam vero etiam, quam vocant, obedientiam ad satisfactionem Christi pertinere, vel Paulus nos docet, Gal. IV, 4. adserens, „Filius Dei unigenitum, natum ex muliere, legi subditum esse, ut eos, qui sub lege erant, redimeret. Etsi enim Christus per summam suam sanctitatem nihil agere posset, quod legi repugnaret, obligationi tamen legis, a qua immunis erat, sponte sua se submitit, ut coactione, ac maledictione eius nos liberaret, conf. Rom. VIII, 3. Finit, simulque effectus, istius satisfactionis fuit hominum cum Deo reconciliatio 2. Cor. V, 18, 19. Rom. V, 10. adeoque abolitio obligationis, quæ hominibus inherebat, aut ad implendam exacte legem, aut ad sustinendam penam, quæ Apostolo chirographi nomine venit Coll. II, 14; Hinc porro liberatio a maledictione legis Gal. III, 13. a metu mortis Ebr. II, 14, 15. 1. Cor. XV, 54, 55. Et potestate diaboli 1. Ioh. III, 8. „Hic nullo ponit limites, sed simpliciter totum opus redemptionis ad obedientiam utramque referens, ductum ex assequitur Scriptura Sacra. Quasi vero recentioribus non liceat accuratius determinare, quæ industriam effugerunt vetustiorum! Sane si maiores nostri sic mente adfecti fuissent, ut scriptura licet præeunte, nil dicere, nisi quod dictum fuerat prius, ausi fuissent, hodieque misera esset Theologiæ conditio, tenebrisque papalibus toti adhuc essemus immergi. Non male Horatius in Romanos; præca laudantes, nova autem quia nova erant, reprehendentes, inuectus, canit l. 2. ep. I. v. 90:*

*Quod si tam Græcis novitas inuisa fuisset,
Quam nobis, quid nunc esset vetus?*

Sufficit, doctrinam meam scripturæ non tantum non repugnare, sed etiam cum

cum illa exacte consentire (§. 5.), fallamque ex aduerso & vanam glorificationem esse; dum contraria doctrina *ex esse scripturam sequi* dicitur.

X.

Succedit adhuc aliud argumentum p. 64: *Neque enim sine sanguinis effusione facta est remissio* Heb. IX. 22. 13. 14. *neque sanguinis effusio sine obedientia actiua* PHIL. II. 8. *conf. MATTH. XXVI. 39. ESA. LIII. 7.* Et quid porro? *Nisi determinasset se Christus ad passionem subeundam, an fecisset voluntatem Dei? an sic legem impleuisset? conf. PSAL. XL. 9.* Determinatio vero illa, et contemptus ignominiae HEB. XII. 2. *annon ad obedientiam actiuam referatur? Si ita; patet utique, hanc ab obedientia passiuā nec vnquam se iunctam fuisse, neque vnquam separari posse, per consequens vsum, atque finem, vtriusque fuisse, esse, et manere, eundem, quippe qui sine concursu vtriusque dari numquam potuit.* Quibus verbis sic, *videtur, illatum esse:*

Si obedientia Christi passiuā nec vnquam ab actiuā seiuncta fuit, nec vnquam separari potuit, sequitur, vt vsum atque finem vtriusque fuerit, sit et maneat idem.

Sed verum est prius, quia passionem Christus non subiisset, nec sanguinem suum profudisset, quæ est satisfactio passiuā, nisi determinasset se ad passionem subeundam et sanguinem proprium fundendum, quæ determinatio est obedientiæ vel satisfactio actiuæ.

E. verum est posterius;

Ego vero syllogismi consequentiam nego. Primo enim obedientia Christi actiuā; generatim spectata, et ad legem moralem totam, nec non ad cærimoniam forensamque se extendens, distinguenda est ab hoc obedientiæ actiuæ specimine singulari, quō Christus sponte se ad passionem et mortem subeundam determinauit: et per fallaciam factum est, quod in antecedente syllogismi obedientia actiuā simpliciter pro hoc specimine eius singulari posita sit. Itaque licet vnicum hoc specimen singulare obedientiæ actiuæ cum obedientia passiuā vsum et finem eundem haberet, non tamen recte inde ad obedientiam omnem reliquam concluderetur actiuā; quia nil obstat, quin omnis reliqua obedientia actiuā tetenderit ad salutem homini acquirendam, passiuā contra ad reatum damnationis ab homine declinandum tendente. Deinde quod ad dictum specimen singulare obedientiæ Christi actiuæ, quo sponte se ad passionem subeundam determinauit, attinet, duplici modo illud, sc. et in

se, et quatenus est principium obedientiæ passivæ, spectari potest. Et quamvis posteriori modo spectatum, usum et finem illum, quem obedientia passiva produxit immediate, produxerit mediate; spectatum tamen in se, ad obedientiam activam pertinet, adeoque effectum obedientiæ activæ produxit, puta, ut homo propter illam quoque iustificari et salvari possit. Quibus distinctionibus notatis, ut notari debent, conclusio illata contra me, irrita facta est.

XI.

An pro ævi-
sive temporaria
Christus
præstiterit
satisfactio-
nem passivam?

Quidquid igitur Vir S. R. dixerit, peccata, quorum expiationem Deus voluit, expiata fuisse satisfactione Christi passiva, saluum manet (§. 3). Et quia ævisiva temporaria est tale peccatum, pro hac etiam passivam a Christo satisfactionem præstitam fuisse, sequitur. Pertinent huc verba mea Th. Rev. T. II. §. 394: *Queris: an Christus pro hac ævisivæ temporaria satisfactionem præstiterit? Questionem aut de activa, aut de passiva intelligis satisfactione. De activa non potes intelligere, quia ævisiva temporaria peccatum (§. 390.), peccatum autem per passivam satisfactionem compensandum est (T. I. §. 14.). Ita igitur formata questione: an Christus pro ævisivæ temporaria satisfactionem passivam præstiterit? respondemus adfirmando. Nam cum omnis homo ad tempus in ævisivæ versetur, uti dictum, quæ in se tamen, ut peccatum (§. 390.), damnabilis est (§. 60.), aut propter illam omnem hominem damnari, aut Deum illam homini sine satisfactione passiva præstita remittere, aut Christum pro hac etiam satisfactionem passivam præstitisse, aut ipsum hominem eandem præstare, dicendum est. Nullum enim aliud superest membrum. At vero non omnes propter ævisivæ temporariam damnantur, quia, quicumque, illa relicta, fidem servant finalem, salvantur (§. 60. 61.). Nec Deus illam homini remittere potest sine satisfactione passiva (T. I. §. 71). Nec ipse homo potest pro eadem satisfactionem passivam præstare, si salvandus est; quoniam per ipsam damnationem satisfactio passiva pro transgressione legis fidei præstanda est Deo (§. 64. 60. et T. I. §. 14.). Nihil igitur superest, nisi ut dicamus, quod Christus præstiterit satisfactionem passivam pro ævisivæ temporaria, b. e. pro transgressione legis fidei, quæ fit ad tempus.*

XII.

Continua-
tio.

Enim vero istud quoque Vir S. R. contrariam sententiam de utriusque satisfactionis Christi usu et fine secutus, improbat. Ita is enim p. 64:

fit

Sit itaque, avaritia peccatum est, morte piandum, sublatum per satisfactionem Christi passivam, an ideo vice sublatum sit per hanc ipsam? Non crederim; (rectius: crediderim), cum, nisi Christus, ad voluntatem Dei se conformans, mortem subiisset, sublatum illud nunquam fuisset. Quocirca necesse est, satisfactioni activae quoque tribuendum esse, statuamus, quod homo a reatu damnationis est liberatus; ut adeo, peccatum avaritiae sub considerationem activae satisfactionis Christi nullo modo venire posse, Vir Cl. sine sufficienti ratione contendat, et sequatur omnino, aequae late patere utramque satisfactionem indicatam. In quibus concludit ita:

Si peccatum avaritiae sublatum non fuisset, nisi Christus ad voluntatem Dei se conformans, mortem subiisset, sequitur, ut illud avaritiae peccatum sublatum sit per satisfactionem Christi activam & passivam simul.

Sed verum est prius. E. et posterius.

Huic vero argumento quid respondeam, ex paulo ante dictis potest abunde intelligi (§. 10.); quocirca quae sunt dicta repetere, hoc esset opera abuti. Et quia ex his omnibus Lector, non sine ratione sufficiente me contendere, quod expiatio peccati avaritiae non ad activam, sed ad passivam Christi satisfactionem pertineat immediate, meque utriusque satisfactioni Christi proprium usum atque finem iure tribuisse, intelliget, manum iam de hac tabula retrahere, nouoque disceptationis argumento in aliud tempus dilato, ad id progredi, quod officii ratio indicere iubet, licebit.

XIII.

Nimirum cum post omne spatium semestris Gymnasium nostrum, tanquam secundum reipublicae & ecclesiae seminarium, novos Candidatos academiis dare consueverit, in praesentia quoque sex iuvenes, morum honestate & profectuum bonitate, ex parte etiam PARENTVM gloria commendabiles,

I. GOTTLOB GERING

Gaberndorffio - Vinariensis,

II. CHRISTIANVS GVILIELMVS OEMLER

Denstadio - Vinariensis,

III. IOHANNES CHRISTIANVS BLVMROEDER

Ilmenauensis,

IV. CAROLVS MAVRITIVS WAGNER

Birsteino - Ysenburgensis,

V. FRIDERICVS GVILIELMVS BEYER

Buttstadiensis,

VI. IOHANNES FRIDERICVS BERGLER

Reinstadio - Altenburgensis,

praesto

Syllabus
oratorum
cum argu-
mentis de-
clamatio-
num.

presto sunt, qui subsellia scholastica cum academicis commutare, & ad superiora accedere studiorum genera, Deo opitulante, in animum induxerunt. Pro more igitur & sancitis Gymnasii publice valedicturis, simulque, nouissima *) profectuum specimina edituris argumenta declamationum, miscella quidem, at tamen temporis rationi ex parte accomodata, sic dedi, vt

PRIMVS de Belgarum republica postumis incluta,

SECVNDVS de vtilitate lingue Syriacæ in Theologia,

TERTIVS de puncto Mathematico,

QVARTVS de libertate Genuensium vacillante,

QVINTVS de risu,

SEXTVS de rhinocerote, qualem in nostris terris rarissimam belluam præterita æstate Vinaria quoque vidit, dicturus sit, oratoribus nostris linguarum varietati laudabiliter sic studentibus, vt primus & sextus sermone Latino, secundus Syriaco, tertius Germanico, quartus Italico, quintus vero carmine Latino vtatur.

XIV.

Inuitatio
cum voto.

Ne igitur in hac Gymnasii sollempnitate officio meo deesse videar, ad Vos, PRAESES SVMMORVM COLLEGIORVM ILLVSTRISSIME, VIRI ILLVSTRES, EXCELLENTISSIMI, MAGNIFICE, SVMME MAXIMEQVE REVERENDI, CONSVLTISSIMI, EXPERIENTISSIMI, CLARISSIMI, DOCTISSIMI, HONORATISSIMI, qua fieri decet obseruantia, accedo, vt, otii hora aliquando grauioribus Vestris negotiis interposita, cras hora IX. matutina Gymnasium præsentia Vestra desideratissima illuminetis, atque oratoribus nostris auscultatione beneuola animum addatis, impense Vos rogans & obsecrans. Quod autem ad nostros academiæ Candidatos attinet, hos quemadmodum voce vltima, vt tempus academicum sic, quo largos inde fructus in communem propriamque vtilitatem capiant aliquando, collocent, nequam vero a semita virtutis & diligentiae, quam calcare coeperunt, auocari se patiantur, hortor, ita quemlibet eorum dimitto verbis Horatii:

I, bone, quo tua te virtus vocat, i pede fausto.

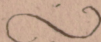
*) Nimirum secundus atque quartus olim etiam publice declamando laudem sibi pepererunt, vti de illo e *programme meo de iure pacificationis principum*, de hoc ex *illustrationis presentis apologetica specimine quarto* adparet.

P. P. VINARIE DIE XXIV. SEPT. MDCCXLVII.

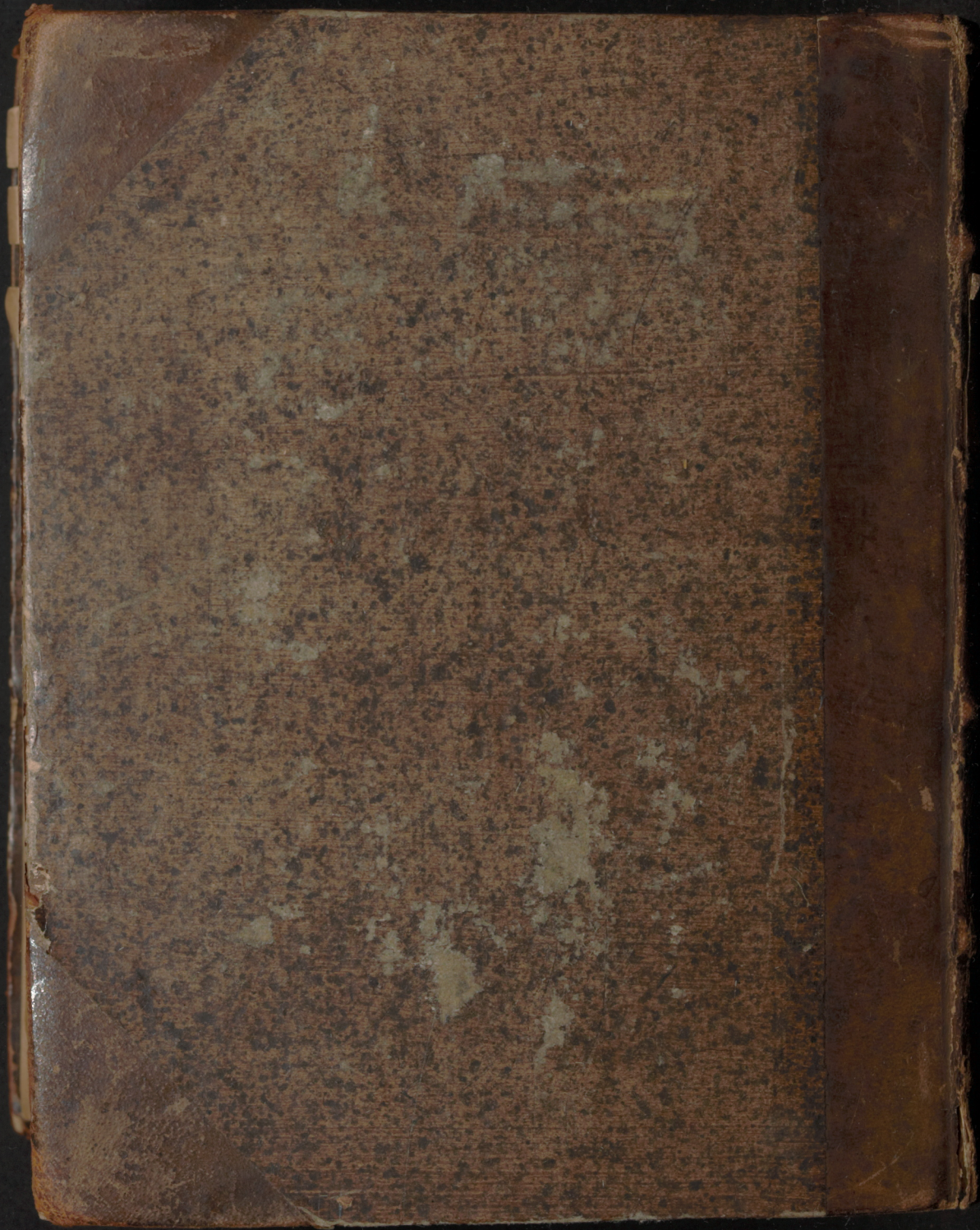


Index.

- 1.) Hafaus de Tribu scitu credituz necessarius. P. I.
- 2.) _____ P. II.
- 3.) _____ P. III.
- 4.) Lampe de Inspiratione.
- 5.) Nonnen de Donis Spiritus S. Extraordinarius P. I.
- 6.) _____ P. II. (Rel. Vd. Tom II Theolog.)
- 7.) _____ de Juribz Satana veris & pratenfis in gong humanum.
- 8.) Hirckhoff de Christo homine obligatione legum div. anteccd. & externa soluto.
- 9.) Nonnen de Summo Dominio Seandowus Exaltati in Universum.
- 10.) Scheele de Praesentia Salutis humana per Christum parte pro felicitate concreatâ in statu integ.
- 11.) Nonnen de Fide in Nomen Domini nostri, Jesu Christi, Filii Dei.
- 12.) Corporu Illustrationis apologetica Peccati in Spiritu Sanctum Specimen I
- 13.) _____ Spec. II
- 14.) _____ Spec. III.
- 15.) _____ Spec. IV.
- 16.) _____ Spec. V.
- 17.) _____ Spec. VI.
- 18.) _____ Spec. VII.
- 19.) Observationum contra Corporu sententiam de Peccato in Sp. S. Pars I.
- 20.) Schwarz de Sensuum in dejudicanda Transsubstantiatione Missakia Testimonio.
- 21.) Nonnen de Aucta Beatorum gloria post consummationem Mediatoris.
- 22.) Lampe de Poenarum Aeternitate. Pars dogmatica.
- 23.) _____ Pars elenctica.
- 24.) Nonnen de Debus Tabernaculi typis coelestium.
- 25.) Camerarius de Lucta precum.
- 26.) Meier de Discrimine ego quod Naturale & Morale dicitur in Theologia.
- 27.) Serpili Ociur Theologorum.
- 28.) Zacharia de Fraternitate Christiana.
- 29.) Lindrig de Prajudiciis practicois Christianismo noxiis.
- 30.) von Mellhoffen de Prudentia nupturientium gamica.



[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]





the scale towards document

aremus. At verò immanè quantum hæc
 Veterum Agapis distant? Tantum enim
 onvivia nostratum esse ejusmodi exercitia
 s, & modestiæ, ut ferè nihil aliud nisi sym-
 ptiones dici mereantur. Ubi non tantum
 e surientibus sufficit, nec bibitur, quantum
 etiam quantum volupe, ita, ut non solum
 , qui excessus fortè inter humanas fragili-
 tet, sed etiam plurimi talibus epulis cibo-
 rant, ut, quæ recta & justa sunt, facere ne-
 t, quod, qui convivia vel nuptialia, vel alia
 otis occupatus sit, quæ & ipsum & alios à
 nt. De mulierum ornatu nondum dixi,
 tur, dum ornantur, annus est. Aliter enim
 2, aliter in nuptiis induta videri amant.
 nica dies consultando, cursitando, affando,
 do, ineptiendo transigitur ab aliis, quibus
 am, ut recte curentur omnia. Jam verò
 omnia cultus sui impedimenta vult remota
 Ita nox porro in diem mutatur & sequens
 contra naturæ ductum, nocturnæ quoque
 rabent multis flagitiis, quæ stata dies pro-
 que Imperatores Leo & Anthemius Decretis
 ederi volentes, omnia ejusmodi convivia
 uerunt. Ipse etiam Lutherus his de causis
 tias die Dominicâ abrogavit, teste B. Bal-
 . Conf. Ita Dominicis etiam diebus pro-
 a Synodo Aquisgranensi sub Ludovico I, Imp.
 can. 17. part. 2.

Qv. Quid de Choreis in nuptiis sentiendum?
 ait, dicitur ἀπὸ Χαεῶς, quod ea sit quæ
 ficatio. Et Servius, dum interpretatur
 gillii:

Omnis